

Հայագիտական գիտաժողովներ Սանկտ-Պետերբուրգում

Սեպտեմբեր Սանկտ-Պետերբուրգի հայ համայնքի կյանքում նշանավորվեց մի շարք՝ միջոցառումներով՝ համերգներ, գիտաժողովներ, ցուցահանդեսներ: Հատկանշական են դրանցից երկուսը՝ միջազգային հայագիտական գիտաժողովներ, որ տեղի ունեցան քաղաքի բարձրագույն ուսումնական ու գիտական հարթակներում՝ ՌԴ ԳԱ Արևելյան ճեռագրերի ինստիտուտում, Եվրոպական համալսարանում ու Սանկտ-Պետերբուրգի պետական համալսարանում:

Առաջին գիտաժողովը, որ նվիրված էր նշանավոր հայագետ Կարեն Նիկոլայիչ Յուգայանի ծննդյան 90-ամյակին, տեղի ունեցավ Արևելյան ճեռագրերի ինստիտուտի Նովոմիխայլովյան պրահում:

Հայաստանից սույն գիտաժողովին ներկա էին 30 մասնակից (ԵՊՀ, ՀՀ ԳԱԱ, Մատենադարան, Հնագիտության ինստիտուտ), ներկա էին նաև բամասերներ, պատմաբաններ, լեզվաբաններ, արևելագետներ, հնագետներ ու արվեստաբաններ Փարիզից (Վիլալ-Գորեն, Գոհար Էղոյարդի Հարությունյան

և Արևելյան ճեռագրերի ինստիտուտում, համակարգել ու հրատարակել է տեղի հայկական ճեռագրերի տեղեկատուն: Հեղինակ է բազմաբազում արժեքավոր աշխատությունների:

Հիշատակման արժանի էր թե՛ գիտաժողովի աշխարհգրական ընդգրկումը, թե՛ թեմաների բազմազանությունը: Դա պայմանավորված էր նախ և առաջ այն հանգամանքով, որ Կարեն Նիկոլայիչը, բացի հայագետ ու բանասեր լինելուց, արևելագետ էր ու բյուզանդագետ և նրա գրչին են պատկանում թե՛ հայոց լեզվի բերականությանը վերաբերող աշխատություններ, թե՛ հայկական ճեռագրերին նվիրված բազմաբազում ուսումնասիրություններ, թե՛ աղրյուրագիտական ու պատմագրական ուսումնասիրություններ, թե՛ հայկական ծեսերին, ավանդույթներին ու ծիսակարգին նվիրված թեմաներ, թե՛ հայկական էպոսագիտությանն ու մանրանկարչական արվեստին նվիրված թեմաներ:

Հայագիտական այս գիտաժողովը եղավի էր իր տեսակով ու թեմաների բազմազանությամբ նաև ինստիտուտի

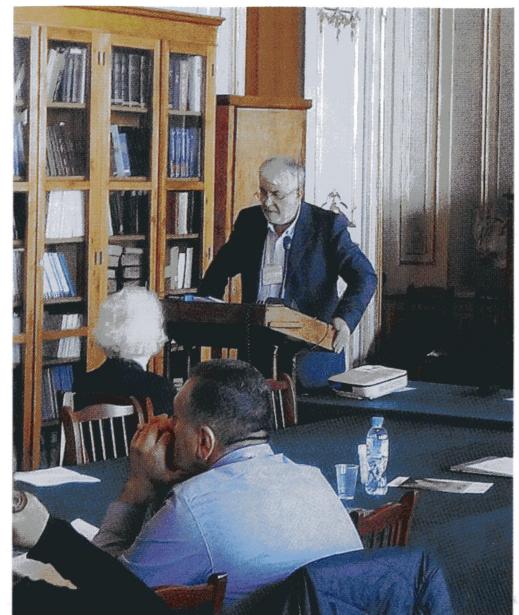
Զ.Ա. Ավելյանը, ՀՀ ԳԱ Գրականության ինստիտուտի տնօրեն Վ. Դերիկյանը, Սանկտ-Պետերբուրգի հայ մշակութային ինքնակարգության նախագահ Կ. Մկրտչյանը, կրոնական տարրեր կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: Բոլորն էլ ողջունի շերմ խոսքեր հղեցին ներկաներին՝ բարձր գնահատելով հայ ելեկեցու դերը ուսահայ իրականության մեջ և կարևորելով նման հայագիտական գիտաժողովների անցկացումը ուսական ու եվրոպական հարթակներում:

Գիտաժողովին ՀՀ-ից մասնակցում էին 14 ներկայացուցիչ՝ դոկտորներ, պրոֆեսորներ և գիտ. թեկնածուներ ԵՊՀ-ից, Մատենադարանից, ՀՀ ԳԱԱ Լեզվի, Գրականության և Պատմության ինստիտուտներից, Հնագիտության ինստիտուտից, Կիոնի և թատրոնի ինստիտուտից և այլ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններից:

Ուստի հայկական եկեղեցիների պատմությաննուանցածուղուն, եկեղեցական ու համայնքային նշանավոր գործիչների գործունեության ու հայանվեր պահանջներին, հայ համայնքների գործունեությանը, ՈՒ տարածում առկա նյութական մշակութային արժեքների պահպանմանը նվիրված բոլոր ուսումնասիրություններում ու գեկույցներում հեղինակները կարենում էին նյութական այդ անմնացորդ ժառանգության պահպանման ու սերունդներին փոխանցելու հիմնախնդիրը:

Այս գիտաժողովն էլ ծանրակշիռ ու արժեքավոր ներդրում էր ուսահայ իրականության գիտական ասպարեզում և այն կարելի է համարել տեղի մշակութային ու նյութական արժեքների պահպան հուսախ գրավականը:

Երկու հայագիտական միջազգային գիտաժողովներին հաջորդեց ՌԴ ԳԱ Արևելյան ճեռագրերի ինստիտուտում տեղի Հայկական ֆինի գիտաշխատող Դ. Մկրտչյանի կազմակերպած ,300-

Արևելյան ճեռագրերի ինստիտուտի հայկական ճեռագրերի հավաքածուն բաղկացած է 410 ճեռագիր օրինակից: Երկրորդ՝ Կամաց դասին գուցարանում

պատմաբաններ, լեզվաբաններ, արևելագետներ, հնագետներ ու արվեստաբաններ Փարիզից (Վիդալ-Գորեն, Գոհար Էղուարդի Հարությունյան - Սորբոն), Նիժնի Նովգորոդի Լորաչեվսկու անվան ազգային հետազոտությունների ինստիտուտից (Պավել Հակոբյան), Մոլովյան լեզվաբանական հետազոտությունների ինստիտուտից, Սանկտ-Պետերբուրգի պետական համալսարանից, Արքելյան ճեռագրերի ինստիտուտից, Հնագիտության ինստիտուտից, Ազգագրական թանգարանից, Եվրոպական համալսարանից:

Գիտաժողովի կազմակերպիչներն էին ՌԴ ԳԱ Արևելյան ճեռագրերի ինստիտուտը՝ ի դեմս Ս.Ա. Ֆրանցուզովի և Դ.Ա. Մկրտչյանի և Եվրոպական համալսարանը՝ ի դեմս Ե. Ի. Զելենսկի:

Գիտաժողովի սկզբում բացման ու ողջունի խոսքով հանդես եկավ Արևելյան ճեռագրերի ինստիտուտի տնօրին Ի. Ֆ. Պոպովսի:

Այնուհետև հոր մասին պատմեց աշխալը՝ Ելենա Կարենի Յուզբաշյանը: Սիրով ու խնարհումով խոսեցին նրա մասին նաև ուսանողներն ու գործընկերները:

Երկար տարիներ Կարեն Նիկիտիչը դասավանդել է Պետերբուրգի պետական համալսարանի Արքելյագիտության ֆակուլտետի Կովկասի և Կենտրոնական Ասիայի ամբիոն՝ ի դեմս ավագ դասախոս Դ. Մկրտչյանի:

Գիտաժողովին ողջունի խոսքով հանդես եկան Ռուսաստանի և Նոր Նախիջևանի հայոց թեմի առաջնորդ Տ. Եզրաս արքեպիսկոպոս Ներփայանը, Սանկտ-Պետերբուրգի փոխքաղաքապետ Ալ. Ն.

Գովորունովը, Սանկտ-Պետերբուրգի պետական համալսարանի առաջին պրոռեktոր Ի.Ա. Դեմենտյանը, Մերձավոր Արքելյագիտության ամբիոնի պրոֆեսոր Ն. Դ. Գուրցյանը, մասնակիցներ և այլ պարգևատրվածներ: Այս պատմությունը պատմում է պատմությունների մեջ ամենահայտնի պատմությունը՝ մասնաւոր առաջնորդություն ունեցող պատմությունը:

Հայագիտական այս գիտաժողովը եղած է գիտաժողովների հաջորդեց ՌԴ ԳԱ

Արևելյան ճեռագրերի ինստիտուտում տեղի Հայկական ֆոնդի գիտաշխատող Դ. Մկրտչյանի կազմակերպած ,300-ամյա մշակութային ժառանգությունեցած գույքանդեպ:

Մշոցառմանը բացման խոսքով հանդես եկավ ինստիտուտի փոխտնօրեն Ի. Ն. Ֆիլատովը, ով իր խոսքով հիշատակեց պետերբուրգարնակ անվանի գիտնականների, արվեստագետների ու հայորիների անունները՝ նշելով նրանց կտակած ժառանգությունը: Ցուցահանդեսին իր օրինարկությունն էր բերել Ռուսաստանի և Նոր Նախիջևանի թեմի առաջնորդ Տ. Եզրաս արքեպիսկոպոս Ներփայանը: Իր խոսքով սրբազնն իր երախտիքի խոսք ուղղեց ինստիտուտի տնօրինությանն ու աշխատակազմին՝ կարևորելով գրավոր այս ժառանգության պահպանումն ու գիտական հանրության այն հասու դարձնելով հեարագործության ընձեռումը:

Այսուհետև ֆոնդերի պատմությունը լուսաբանով զեկույցով հանդես եկավ Դ. Մկրտչյանը:

Ցուցաբաններից մեկում ցուցադրվում էին հայկական ճեռագրերի պետերբուրգան հավաքածուից 13 ճեռագրի: Դրանցից ամենահինը թվագրվում է 1292 թ.: Մյուս ճեռագրերը, որ էլի բավականին հին է, թվագրվում է 1298 թ.:

Արևելյան ճեռագրերի ինստիտուտի հայկական ճեռագրերի հավաքածուն բաղկացած է 410 ճեռագիր օրինակից: Երկրորդ՝ Կանաչ դահլիճի ցուցաբանում զետեղված է ին պետերբուրգան տարբեր տպարանների (և' հայկական, և' ռուսական) 38 ցուցանմուշ, դրանց թվում՝ Խաղարյանի, Խումբարաշյանի, Հովհաննեսյանի, Արաբսին, Պատկանյանի, Լիբերմանի, Սկորոխորդովի, Պուշկինյան տպարանների տարբերակներ:

Տեղին է հիշել, որ Ն. Մարի, Հ. Օրբելու բեղուն գործունեությունից հետո այստեղ երկար տարիներ աշխատել է Կ. Ն. Յուզբաշյանը, ով համակարգել է հայկական ճեռագրերի ֆոնդը, կազմել ֆոնդի համառոտ տեղեկատուն: Ցավ ի սիրտ, նա չի հասցել համակարգել տեղի հետիկա, ժամանակակից ֆոնդերը, անմիտքար վիճակում էին Մարի և Օրբելու ֆոնդերը:

Այսօր այդ ֆոնդերը հասու են հայության մասին համակարգված են և գործում են հուսալի ճեռքերում, քանզի առաջնորդվում ենք՝ Ձեռն մաշի, դառնայ ի հոդ, գործ մնայ լիշտակողէ սկզբունքով:

Դոնարա Մկրտչյան, ՌԴ ԳԱ Արևելյան ճեռագրերի ինստիտուտի գիտաշխատող, Սանկտ-Պետերբուրգի պետական համալսարանի ավագ դասախոս

